

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษานั้นนอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันของการพัฒนาเนื่องจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในสังคมแล้ว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของยาเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ในสังคมโลกปัจจุบัน ปัญหาครอบครัว การพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องอาศัยความร่วมมือจาก ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญ ในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรัก และมีเมตตาต่อศิษย์ และภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ : 2546) การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนดังกล่าวมีหลากหลายรูปแบบ วิธีการรูปแบบหนึ่งที่มีประสิทธิภาพและเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีการประสานงานให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดด้วยกันทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้ปกครอง หรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง การดูแลช่วยเหลือหมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาโดยวิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2547:35) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรหลักภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน (กรมสุขภาพจิต :2544) การพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง (กระทรวงศึกษา,2546 : 1)

สภาพปัญหาของวัยรุ่นเป็นตัวสะท้อนว่าขณะที่ระบบการศึกษาและเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า แต่วัยรุ่นกลับมีคุณภาพจิตใจที่ด้อยโอกาสลงอย่างน่าเสียดาย การช่วยเหลือวัยรุ่นให้ฝ่ากระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีซึ่งมีอิทธิพลอย่างรุนแรงต่อการสร้างค่านิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขาจึงจำเป็นต้องอาศัยบุคคลผู้ใกล้ชิดวัยรุ่น ที่เข้าใจธรรมชาติทัศนคติ ความต้องการของวัยรุ่นอย่างลึกซึ้งและสามารถสร้างความผูกพันฉันท์ “พ่อ-แม่-ลูก” สามารถเข้าไปอยู่ในกลางใจของวัยรุ่น ช่วยให้ปัญหาที่หลักกลายเป็นเรื่องเบา เรื่องที่เบาอยู่แล้วก็หายไป โดยใช้การสังเกตพฤติกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย มีความแม่นยำ มีความไวสูงในการคัดกรองปัญหาวัยรุ่น และช่วยให้วัยรุ่นปรับตัวในทางที่เหมาะสม ก่อนเกิดปัญหารุนแรงเกินแก้ไข (กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ, 2547:1) ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ล้วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธัมมีผลกระทบซึ่งกันและกัน และเป็นเหตุปัจจัยสู่ภาวะวิกฤติได้

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 “ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการการจัดการศึกษา ต้องทำเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิต สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างสุข (มาตรา 6) และแนวทางการจัดการศึกษา ยังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนที่สำคัญที่สุดต้องส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้บูรณาการตามความหมายของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้การดำเนินการคือเรื่องความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5)) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ประกอบกับความร่วมมือของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อป้องกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542:12-13)

อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเมตตากรุณาแก่กัน และมีความรักให้กันบนพื้นฐานของความเป็นพี่น้องในอิสลาม ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَبْلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاظِفِهِمْ مَبْلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عَكَوْ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى)) (رواه مسلم: 6751)

ความว่า "บรรดาผู้ศรัทธาเปรียบเสมือนบุคคลที่มีเรื่องร้ายอันเดียวกัน หากส่วนหัวได้รับบาดเจ็บ ส่วนอื่น ๆ ของร่างกายก็จะเจ็บปวดไปด้วยและเมื่อใดก็ตามที่ดวงตาของเขาได้รับบาดเจ็บ ร่างกายของพวกเขาจะเจ็บตามไปด้วย" (บันทึกโดย มุสลิม : 6751)

ภราดรภาพในหมู่มุสลิมจะนำไปสู่การปฏิบัติดีและให้ความช่วยเหลือต่อกัน อิสลามจึงใช้ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ไปสู่ความดีงาม อัลลอฮ์ ﷻ ได้สนับสนุนความเป็นภราดรภาพ ดังคำดำรัสของพระองค์ที่ว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ (الحجرات: 10)

ความว่า "แท้จริงบรรดาศรัทธาชนนั้นเป็นภราดรกัน ดังนั้นพวกเจ้าจงไกลเกลี่ย ประองคองกันระหว่างสองพี่น้อง (ที่ขัดแย้งกัน) ในหมู่พวกเจ้า และพวกเจ้าจงยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ แล้วพวกเจ้าจะได้รับความโปรดปรานจากพระองค์" (อัลหุญรูด :10)

สายสัมพันธ์แห่งภราดรภาพจึงเป็นลักษณะซึ่งเกิดขึ้นจากอีมานและศกวาดีที่ ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

((لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ))
(رواه البخاري: 13)

ความว่า “ความศรัทธาในหมู่บุคคลหนึ่งจะไม่สมบูรณ์ จนกว่าเขาจะรักพี่น้องของเขาเสมือนที่เขารักตนเอง ” (บันทึกโดยอัลบุคอรียะ: 13)

ดังนั้นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะส่งเสริมและให้เกิดความเป็นพี่น้องกันระหว่างครูกับนักเรียน ในฐานะที่ครูเป็นเสมือนพ่อและแม่คนที่สองรองมาจากบิดามารดา การดูแลเอาใจใส่นักเรียนถือเป็นความรับผิดชอบ หรือ อะมานะห์ (Amanah) ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง ความรับผิดชอบ หรือ อะมานะห์ (Amanah) เป็น “ภาระที่เกี่ยวข้องกับ

การใช้อำนาจหน้าที่อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยผู้มีอำนาจเหนือกว่าในสาขาของการบังคับบัญชา” (Ali Mohammad Jubran Saleh , 2551) การใช้อำนาจหน้าที่เป็นความรับผิดชอบที่ใหญ่หลวงที่ผู้บริหารมุสลิมจำเป็นต้องแบกรับไว้ และถือเป็นสาระสำคัญที่ทุกคนต้องเอาใจใส่ในเรื่องดังกล่าวนี้ อะมานะห์เป็นหลักการสำคัญเป็นรากฐานอย่างหนึ่งของการบริหารการศึกษา ลักษณะโดดเด่นของอะมานะห์ในอิสลาม คือการที่ผู้บริหารจะต้องตระหนกอยู่เสมอว่า เขาจะต้องรับผิดชอบต่อหน้าผู้คนในโลกนี้และต่อหน้าอัลลอฮ์ ﷻ ในโลกหน้า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเฝ้ามองสังเกตเขา และความจริงทั้งหลายจะต้องหวนกลับมาสู่อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ซึ่งได้มอบหมายให้กับพวกเขา อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَحُونُوا

أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ (الانفال: 8: 27)

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าทุจริตต่ออัลลอฮ์ และเราะซูล และจงอย่า ทุจริตต่อบรรดาของฝากของพวกเจ้า โดยที่พวกเจ้ารู้กันอยู่” (อัล-อัมฟาล 8:27)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ปัญหา เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى ﴾ (المائدة : 27)

ความว่า “และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันสิ่งที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง” (อัล-มาอิดะฮฺ, 5 : 2)

ดังนั้น ภาพแห่งความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานักเรียนให้เติบโตตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้เกี่ยวข้องทุกคน ทั้งภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน คณะครูและบุคลากรทุกคน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามนโยบายและความมุ่งหวังของชาติต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดแนวนโยบาย ด้านการศึกษา ไว้ดังนี้ มาตรา 80 (1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาการเป็น ปีกแผ่นของสถาบันครอบครัว และ (3) พัฒนาคุณภาพและ มาตรฐาน การจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษา แห่งชาติ กฎหมายเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ นแปลงสังคม รวมทั้งการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของ ความเป็นไทย มีระเบียบ คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข สำหรับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคคนและสังคมไทยตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ให้ ความสำคัญสูงกับการพัฒนาสุขภาพ เนื่องจาก "คน" เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพ คนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้ และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียงพอพร้อม ทางด้าน "คุณธรรม" และ "ความรู้" ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง "มีเหตุผล" รอบคอบและ ระมัดระวังด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและ "คุณธรรม" ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถ ตัดสินใจโดยใช้หลัก "ความพอประมาณ" ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม (สำนักคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554:47) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) ยังระบุว่า ผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรม ต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทย ผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ สิ่งสร้างสรรค์ยังมีน้อย สื่อที่เป็นภัย และผิดกฎหมายมีการเผยแพร่มากขึ้น แม้มีมาตรการปราบปรามอย่างเข้มงวด เว็บบริการทางเพศ เพิ่มขึ้น 2 เท่าตัว ขณะที่คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับ วัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับสถาบันทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบัน ศาสนาและสถาบันการศึกษา มีบทบาทน้อยลงในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนา ศักยภาพคนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ครอบครัว มีความเปราะบาง อัตราการหย่าร้างสูงขึ้น 4.4 คู่ต่อพันครัวเรือนในปี 2544 เป็น 5.0 คู่ต่อพันครัวเรือนในปี 2548 สถาบันการศึกษาให้ ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนไม่มากเท่าที่ควร สถาบันศาสนายังใช้ประโยชน์ จากศาสนสถานและบุคลากรทางศาสนาซึ่งมีอยู่มากมายไม่เต็มที่และขาดความสอดคล้องกับภาวะ ปัจจุบัน อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายโดดเด่นและระบบความสำคัญ ที่เป็นวัฒนธรรมเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้สังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, 255 4: 50) สำหรับ การจัดการศึกษาตาม

แนวปฏิรูป กำหนดให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานความรู้ทุกด้านไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 :12)

การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามภารกิจที่เป็นหัวใจของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 กิจกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,2547 : 6) คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข และการส่งต่อนักเรียน

ในปัจจุบันมีงานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ในปี 2549 วิฑูร วังษ์แหวน (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนห้วยคตวิทยากร รังสฤษฏ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศัยนาท ในปี 2550 เรืองยศ ครองตรี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย และในปี 2551 และในปี 2551 เพ็ญศรี นิตยา (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 4 จากการศึกษาผลการวิจัยจากงานวิจัยพบว่า การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะต้องมีรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ สำหรับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและปัญหาการดำเนินงาน โดยภาพรวมแล้วยังมีปัญหาที่จะต้องดูแลแก้ไขอย่างใกล้ชิด

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นความสำคัญที่จะทำการ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลาเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสามารถประยุกต์ใช้ทั้งในด้านการบริหาร ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการช่วยเหลือดูแลนักเรียน พร้อมกับการแก้ไขปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลาให้เป็นรูปธรรม พร้อมทั้งถ่ายทอดให้กับโรงเรียนอื่น ๆ

ต่อไป และผู้วิจัยเห็นว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือดูแลนักเรียนที่จะส่งผลต่อการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อ ประมวล ข้อเสนอแนะ ทางการ ดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา

1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา มีดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบระดับการดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา
2. ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งหน้าที่และขนาดของโรงเรียน
3. ได้ทราบถึงข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา
4. นำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เสนอให้ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาในเรื่อง การดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา การดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา โดยมีกรอบการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตาม แนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดใน 5 ประการ ดังนี้

- 1.4.1.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 1.4.1.2 การคัดกรองนักเรียน
- 1.4.1.3 การส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน
- 1.4.1.4 การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข
- 1.4.1.5 การส่งต่อนักเรียน

1.4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้สอนใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2555 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดยะลา จำนวน 115 คน จาก 23 โรงเรียน

1.4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

- 1.4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่
  - 1) เพศ จำแนกได้ดังนี้
    - (1) ชาย
    - (2) หญิง
  - 2) ตำแหน่งหน้าที่ จำแนกได้ดังนี้
    - (1) ผู้บริหารสถานศึกษา
    - (2) ครู ผู้สอน
  - 3) ขนาดของสถานศึกษา จำแนกได้ ดังนี้
    - (1) ขนาดกลาง
    - (2) ขนาดใหญ่

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษสถานศึกษาที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่ เนื่องจากสถานศึกษาดังกล่าวมีการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาปฏิบัติจริงอย่างเป็น รูปธรรม สำหรับสถานศึกษาที่มีขนาดเล็ก ผู้วิจัยไม่ได้เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

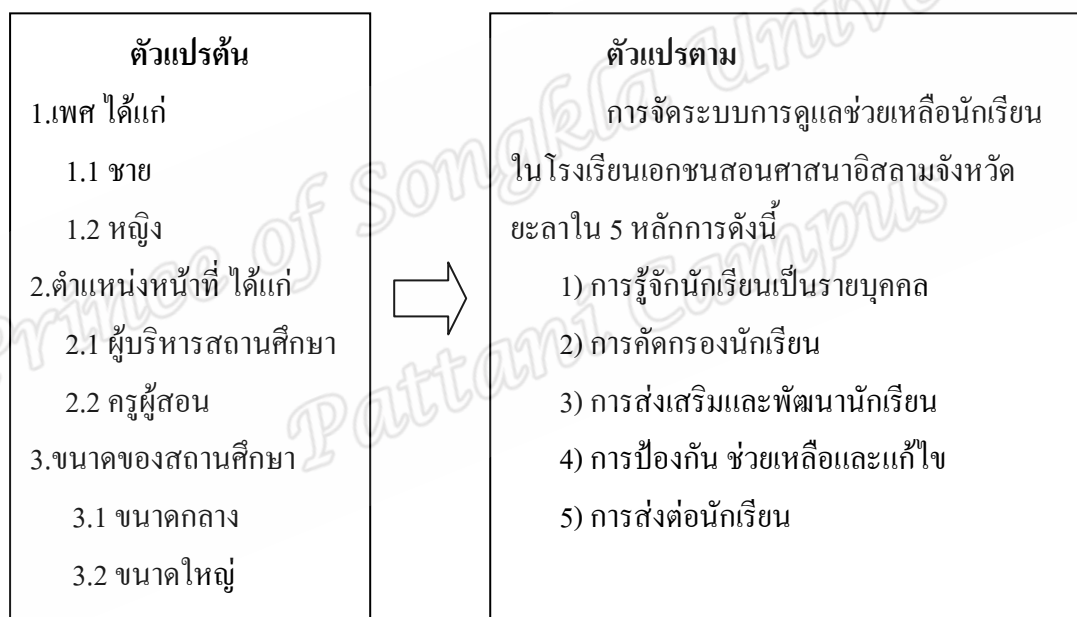

นี้ เนื่องจากสถานศึกษาขนาดเล็กนั้น โดยส่วนใหญ่แล้ว ไม่ได้นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

1.4.3.2 ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

- 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 2) การคัดกรองนักเรียน
- 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
- 4) การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข
- 5) การส่งต่อนักเรียน

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่จะศึกษาโดยแยกเป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ซึ่งได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยตัวแปรต้นได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของสถานศึกษา ตัวแปรต้นดังกล่าวจะส่งผล ต่อการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลาใน 5 หลักการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข และการส่งต่อนักเรียน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารทั้งระบบของสถานศึกษา โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครู รวมทั้งการประสานสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการป้องกัน แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืน

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง วิธีการสำคัญที่จะช่วยให้ครูทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูล และการทดสอบ เพื่อให้สามารถนำไปวางแผนในการป้องกันช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรอง ซึ่งเป็นการจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามพฤติกรรม ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ที่สถานศึกษาได้กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความรุนแรงหรือความถี่ของปัญหา

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลได้เรียนรู้และพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหาและดำรงตนได้เหมาะสมตามวัย โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายตามสภาพและความเหมาะสม

การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข หมายถึง การดูแล เอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปะละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย

การส่งต่อนักเรียน หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น หรือกรณีที่นักเรียนมีความสามารถพิเศษ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างเหมาะสมต่อไป

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอิสลามซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียน

เอกชน พ.ศ.25 50 เป็นโรงเรียนซึ่งทำการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาศาสนาควบคู่กันไปที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดยะลา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานการศึกษาเอกชนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากโรงเรียนที่สอนอยู่ให้มีหน้าที่รับผิดชอบเป็นครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนในแต่ละชั้นเรียนในโรงเรียนของตนเองที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 501-1,500 คน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษาและสถานศึกษา พ.ศ.

2541

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1, 501 คนขึ้นไป ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษาและสถานศึกษา พ.ศ.

2541

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. ความหมายภาษาไทยของคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้วิจัยอ้างอิงจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานฉบับที่จัดพิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์ฟาฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน ปีอิหฺเราะฮ์ศักราช 1419 ผู้แปลคือ สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยอ้างอิงในบรรณานุกรมเพียงครั้งเดียว

2. การอ้างอิงตัวบทอัลกุรอาน ผู้วิจัยอ้างอิงสุเราะฮ์และอายะฮ์ไว้ด้านหลังของตัวบทและความหมาย

3. การอ้างอิงตัวบทหะดีษ ผู้วิจัยอ้างอิงแหล่งที่มาของหะดีษไว้ด้านหลังของตัวบทและความหมายและหะดีษใดที่มีแหล่งที่มาหลายแหล่ง ผู้วิจัยได้ระบุเจ้าของสำนวนที่อ้างอิงไว้ เช่น สำนวนของมุสลิม เป็นต้น หากไม่ระบุสำนวนที่อ้างหมายความว่าทุกแหล่งที่มาใช้สำนวนเดียวกัน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

1. ﷺ อ่านว่า “สุบฮานะฮฺวะตะอาลา” เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์
แปลว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาวริสุทธิ์
2. ﷻ อ่านว่า “คีอ์ลลิลลอฮฺอะลัยฮิอะสลัม” เป็นคำสรรเสริญและขอพร
แก่ท่านนบีมุฮัมมัด แปลว่า ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงสละและให้ความสันติแก่ท่าน
3. ﷺ อ่านว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮู” เป็นคำขอพรแก่เศาะหาบะฮฺ แปลว่า
ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยต่อท่าน
4. ﴿﴾ วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน
5. (()) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

Prince of Songkla University
Pattani Campus